

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1988
FORFATTER:	Inge Ladegaard
TITEL:	Fotografer i Kolding II.
KORT RESUME:	Fortsat fra Koldingbogen 1987. Fotografer i Jernbanegade fra 1891-, desuden Koldings kendteste amatørfotografer.

Fotografer i Kolding II

Af Inge Ladegaard

Fotografer i Jernbanegade

Når man vil præsentere nogle af optagelserne fra de tidlige fotografer i Jernbanegade, vil man på kortene, hvorpå fotografierne er opklæbet, træffe på adresser som Høffdingsgade og Nygade, foruden naturligvis Jernbanegade, og det kan måske kræve en nærmere forklaring.

I 1891 blev de tre forskellige navne på den færdselsåre, der gik fra jernbanestationen til Akseltorvet nemlig Jernbanevej, Høffdingsgade og Nygade, under eet til Jerbanegade, og er adressen en anden end Jernbanegade, kan man altså på dette område regne med, at fotografiet er fra før 1891.

Således havde fotografen Oscar Wils indtil da adressen Nygade 365-366 skraaes for Apoteket, og den samme adresse lyder efter 1891: Jernbanegade 6 skraaes for Apoteket.

Så tidligt som i sommeren 1876 blev P. Brandorffs gård på torvet mellem apoteket og det modsatte hjørne af den nuværende Jernbanegade nedrevet, og det frie stykke, der opstod, kaldtes Nygade.

Det er ikke kedelig læsning at følge den stærkt op-hedede debat, der førtes i aviserne vedrørende byrå-dets planer om at gennemføre forbindelsen op til Tor-vet. Referaterne kan under overskriften »Den ny gade i Kolding« læses i Kolding Folkeblad for 1876 under datoerne den 17. 23. og 30. august, 7. september, 30. oktober og 16. november.

Der har i tiden op til 1940 været fotografisk atelierer i ejendommene Jernbanegade nr. 4, 6, 11, 15 og 36, og de fotografer, der har haft deres erhverv på disse adres-ser, bliver her gennemgået i denne orden.

Jernbanegade 4

Ejendommen Jernbanegade 4 er opført omkring 1885. Tagetagen var fra begyndelsen indrettet til foto-grafisk atelier med glastag. Ejendommen tilhørte i 1891 og 1902 skomager Jørgensen. I 1912 stod køb-mand Ludvig J. Schmidt som ejer og i 1921 købmand Axel Hansen (Special). Nuværende ejer er Special-Su-urballe.

Her boede i årene fra ca. 1891-1902 fotograf A. Hoffgaard, der var født i Fåborg i 1851 og fik borger-skab som fotograf i Kolding den 4. november 1891. Han blev medlem af Dansk Fotografisk Forening i 1891 og vandt sølvmedalje i Kolding i 1897. En del af hans billedarkiv findes på Kolding Stadsarkiv.

Apoteket og P. Brandorffs gård på Torvet før 1876.

I den anden ende af Jernbanegade opførtes i 1889, næsten samtidig med gadegennembruddet, våbenbrødrenes flotte mindebygning »Kronborg«, efter tegning af arkitekt Fussing. Foto: Georg Burcharth.

Fotograf Hoffgaard var en tid sekretær i ligningskommissionen og afløstes af skatteinspektør Herlevsen. Til højre et fotografi af Jernbanegade fra 1930 af J. Ingemann, hvor ejendommene Jernbanegade 4 og 6 ses på højre side.

Fotograf *Hedvig Ludvigsen* står på adressen i vejviseren for 1904, og her er også fotografmedhjælper *Constance Andersen* nævnt.

I 1909 står fotograf *Marie Jensen* som fotograf i Jernbanegade, dog uden angivelse af husnummer. Hun kan muligvis være identisk med den *Karen Marie Jensen*, der er født i Horsens i 1885 og som fik næringsbevis i Kolding d. 29. april 1910. Noget sikkert vides ikke.

Fotograf *Peter Nissen*, der er omtalt under fotografen i Søndergade, står i 1910 som boende i Jernbanegade 4.

Her skal lige indføjes, at der var gennemgang fra atelieret i Jernbanegade 4 til atelieret i nr. 6, og det kan måske være årsag til uklarheder i vejviseren. For eksempel står fotograf *F. Frederiksen* i vejviseren for 1920 som boende i Jernbanegade 4 (og der er ingen fotografere på adressen Jernbanegade 6) og i årene 1915-1921 står fotografene *Ellen* og *Fr. Frederiksen* under adressen Jernbanegade 6.

Fra Hoffgaards atelier. Personernes navne kendes ikke.

Fotograf *L. J. Schmidt*, der fra 1917-1920 var fotograf i Esbjerg, figurerer i vejviseren for 1914 under adressen Jernbanegade 4. Et enkelt fotografi, der forestiller Bellevuegade 8 med hans signatur er jeg truffet på ellers intet. Fotograf *Poul W. Jensen* flyttede derefter ind i nummer 4, og kaldte sin forretning »Atelier Horskær«. Han afløstes i 1916 af fotograf *Andreas Bøilesen*.

Fotograf *Andreas Bøilesen* var født og opvokset i Kolding. Efter eksamen på Kolding højere Almenskole, kom han i lære hos fotograf *Poul Poulsen Skøtt* i Søndergade og var senere medhjælper hos fotograf *Otto Hansen*, Helligkorsgade 16 og hos fotograf *Valdemar Olsen*, Jernbanegade 15. Bøilesen gik på fagskolen i København, og efter soldatertiden var han en tid ansat på Nordisk Film.

I 1916 oprettede han sin egen forretning i Jernbanegade 4 i Kolding. Senere flyttede forretningen til Jernbanegade 11, hvor den havde til huse i næsten 20 år. Efter 1940 flyttedes forretningen til Jernbanegade 15.

Andreas Bøilesen udførte en del fotografering for Kolding kommune og havn. Han var meget interesseret i fotografier fra det gamle Kolding og udførte fotografering for Museet på Koldinghus i guldsmed *Kysters* formandstid. Det resulterede i et snævert samar-

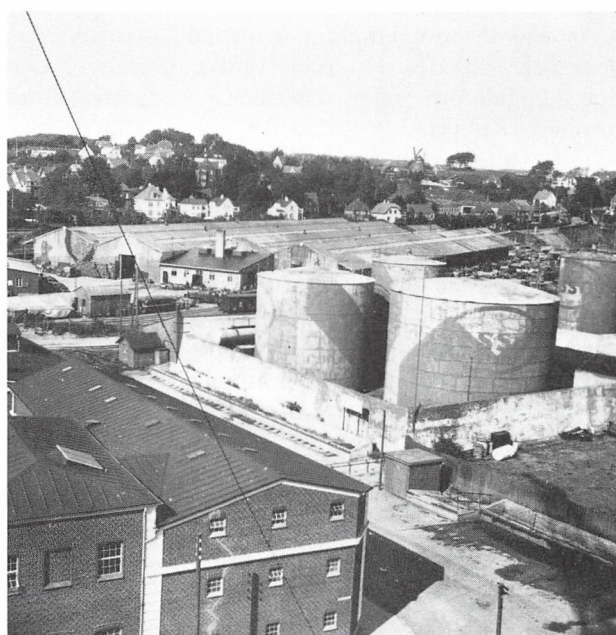

Fotograf *A. Bøilesen* og hans hustru, *Anna Bøilesen*.

bejde med Nationalmuseet, som da også efter Bøilesens død i 1957 fik en del billeder og plader.

I et interview i *Tidens Tegn* den 15. september 1956 i anledning af forretningsophør fortalte han, at hans bedstefar var ven med byens første fotograf, *P. Aagaard*, som forærede ham sine gamle Koldingbilleder, hvoraf nogle var fra 1864. *Andreas Bøilesen* arvede senere billederne, hvoraf en del er overdraget Museet på Koldinghus. Også en del af Bøilesens egne billeder overgik til Museet.

Fotograf *Bøilesen* døde i Kolding i 1957. En del af hans fotografiske udstyr findes på Danmarks Fotomuseum i Herning. Hans datter har bidraget med oplysninger og fotografier til denne artikel.

Nordhavnen fotograferet fra havnekranen med tyskerbarakkerne midt i billedet ca. 1945. (Foto: *Bøilesen*).

Jernbanegade 6

Ejendommen har tilhørt detaillist J. Thomsen og senere hans arvinger. Frem til 1891 var adressen Nygade 365-366 og derefter Jernbanegade 6. Af vurderingspapirer fremgår, at ejendommen var 3 etager høj med kælder. På loftet var indrettet atelier, der strakte sig over halvdelen af bygningen. Mellem 1918 og 1957 står boghandler V. Schæffer som ejer.

I dette hus boede ifølge vejviseren 1887 og til 1899 fotograf *Oscar Wils*, der var født i Odense i 1852 og som døde i 1912. Han udstillede i Graz i 1880 og hans årlige indtægt var ifølge skattebogen i 1891 3.000 kr. et pænt beløb efter datidens forhold.

En søn af fotografen, maleren *Wilhelm Wils* født i Kolding 1880, har også en tid ernæret sig som fotograf, først i Århus og siden i København, mens han tog privatundervisning i maling og tegnede og malede topografiske billeder. For hans vedkommende er der dog ikke tale om nogen selvstændig fotografisk virksomhed i Kolding.

To fotografer, der i en årrække var medhjælper hos *Oscar Wils*, skal kort nævnes her. De blev ikke selvstændige erhvervsfotografer i Kolding, men i andre byer.

Det drejer sig om fotograf *Henrik Ejlert Steffensen*, hvis navn står under et portræt af P. Skydsgaard, indremissionær i Kolding 1884-1902, og fotograf *Jørgen Zakarias Jakobsen*. H.E. Steffensen kom som femtenårig i lære hos fotograf H. Hansen i Odense og var derefter i en del år medhjælper hos *Oscar Wils*. Han etablerede sig som fotograf i Esbjerg i 1896 og vendte i 1904 tilbage til Odense. Her døde han i 1944, 79 år gammel. Koldingfotografen *Thyra Holt* skrev nekrologen over ham i *Dansk Fotografisk Tidsskrift* i 1944.

Jørgen Zakarias Jakobsen var født i Slotsgade i Kolding i 1872 og kom som syttenårig i lære hos *Oscar Wils*. Han giftede sig med en Kolding-pige »fra Madam Juhls ejendom på Rendebanen, det hus som el-

Billeder fra *Oscar Wils* i tiden omkring 1890.

værket senere købte, omtrent midt for Vestergade« er det oplyst af familien. Han slog sig senere ned som fotograf i Egtved, men fotograferingen gav ikke nok, og han åbnede derfor tillige en frisørforretning.

Det lokalhistoriske arkiv i Egtved har to af hans billeder, et billede af præstegården før 1925 og et hold konfirmander. Stadsarkivet i Kolding har et foto af gården »Bøgelund« i Bramdrup fra 1893.

Den i fotografkredse meget kendte *Peter Christensen*,

Fotograf Peter Christensen klar til at rykke ud med alle rekvisitterne gjort fast til cyklen. (Det kgl. bibliotek).

havde en kort tid en filial i Jernbanegade i Kolding, og da hans skæbne er noget usædvanlig, skal den kort opridses her.

Han var født i Ørum i Vejle amt i 1856 og kom efter konfirmationen i lære som manufakturhandler. Han nåede at etablere sin egen manufakturhandel i Næstved, inden han i 1883 indtrådte som medinteressent i og senere leder af faderens fotografiske atelier samme sted.

Peter Christensen havde virksomhed i forskellige byer og overtog i 1896 et atelier på Søndergade 42 i Horsens efter fotograf A. Munck. Herfra drev han en filial i Jernbanegade 6 i Kolding. Han fik den 9. august 1899 borgerskab som fotograf i Kolding.

I 1900 tilbød Peter Christensen en opfindelse vedrørende fremstillingen af fotopapir til en kemisk fabrik i Berlin, og her virkede han som teknisk leder indtil sin pensionering i 1927.

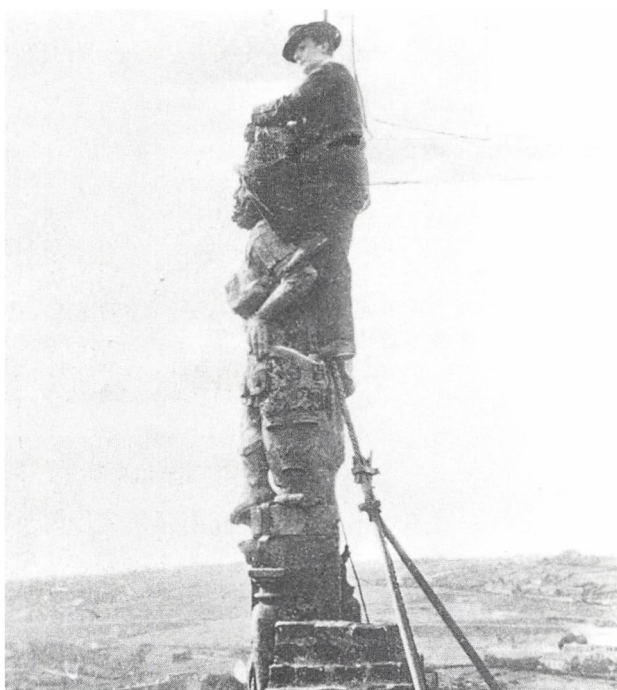
Han døde den 27. april 1943 og ligger begravet på kirkegården i Helsingør.

I årene op til 1910 virkede en anden kendt Kolding-fotograf på adressen Jernbanegade 6, nemlig *Magnus Lind*, der efter 1910 flyttede sin forretning til Låsbybanke.

Det mest kendte fotografi fra hans hånd er nok en optagelse af ham selv (og med ham selv) på ryggen af Herkules på slottets kæmpetårn. Det stammer antagelig fra tiden omkring tårnets genopbygning i 1932-1935. Magnus Lind var født i 1873 og udlært som fotograf i 1890. Han etablerede sig som fotograf i år 1900, og blev i 1903 gift med Christine Petersen, f. 1881 i Kolding.

Fotograf *Peter Nissen*, der efterfulgte Magnus Lind i nr. 6, er tidligere nævnt blandt fotograferne i Søndergade.

Fra ca. 1915-1921 havde fotograferne *Ellen og Fr. Frederiksen* atelier her, og fra 1919 havde de tillige atelier i Gothersgade i Fredericia. Disse to atelierer solgtes i 1921, da fotograferne købte forretning i Odense.

Fotograf Mogens Lind på ryggen af Herkules på kæmpetårnet på Koldinghus omkring 1934. (Foto: Magnus Lind).

Magnus Lind på sine ældre dage, fotograferet i hjemmet i Villagade 5 i Kolding.

Der er bevaret et interessant album med fotografier fra Bella Vista på Strandvejen i Kolding, optaget af fotograf Ellen Frederiksen ca. 1915-1920, da A.M. Andersen og hustru, født Guldberg, ejede villaen.

Fotograferne *Thyra Holt Sørensen* og *Margrethe Madsen* afløste i 1921 Ellen og Fr. Frederiksen, og de blev i byen til 1928, hvor de rejste til København og indrettede atelier på Amagertorv.

Thyra Holt, der var født i Sindal ved Hjørring i 1890, havde, som hun selv skriver i den folder, hun udsendte ved overtagelsen af atelieret i Jernbanegade 6, uddannet sig på de bedste skoler og atelierer, sidst hos P. Elfelt i København.

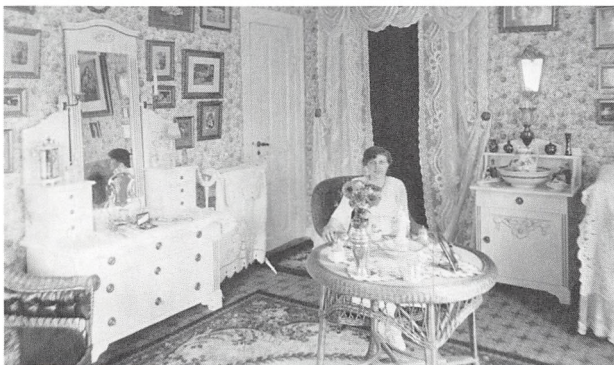
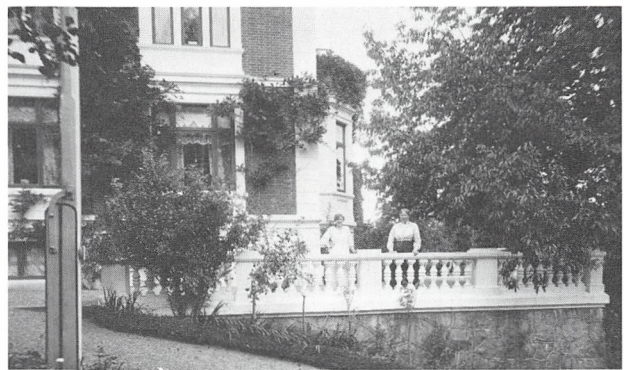
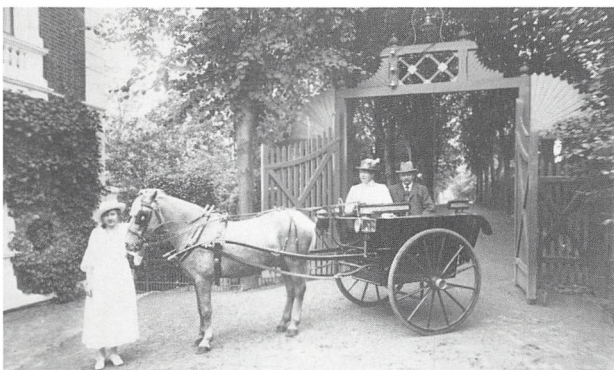
Som første medarbejder antog hun fotograf Margrethe Madsen fra hoffotograf Julie Laurberg og Gads atelier i København. Margrethe Madsen var datter af fotograf Peter Madsen (1865-1939), der etablerede sig i Rask Mølle ved Uldum i 1890.

Endnu to af hans døtre blev fotografer, nemlig Ida Madsen, der står som fotografmedhjælper i Koldingvejviseren for 1926 og som senere træder ind i fotograf Helga Andersens forretning i Hjørring, hvor både Thyra Holt og Margrethe Madsen tidligere havde været ansat og Valborg Madsen, der førte faderens atelier i Rask Mølle videre.

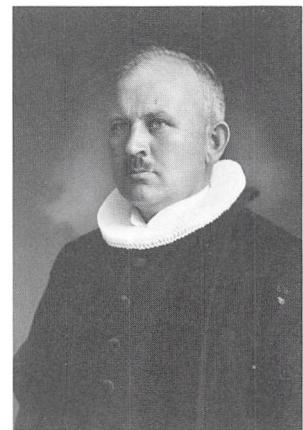
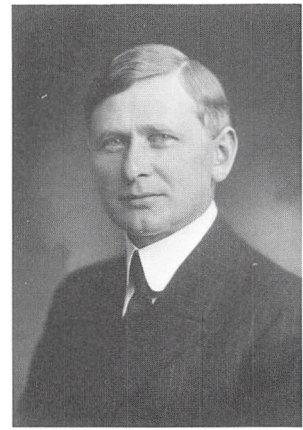
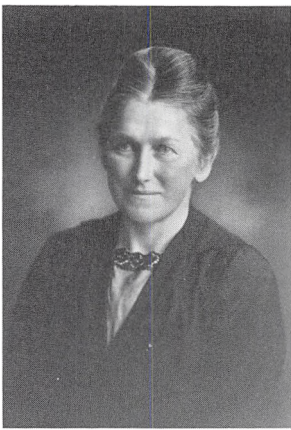
Både Thyra Holt og Margrethe Madsen var flittige deltagere i Dansk Fotografisk Forenings faglige arbejde og kom med kloge og gode indlæg i Dansk Fotografisk Tidsskrift om fremtidens kameratyper, om tanker og problemer omkring portrætfotografi og om elevuddannelsen.

Frk. Holt havde borgerskab som fotograf i Kolding og af en artikel i Dansk Fotografisk Tidsskrift fremgår det, at hun lærte faget hos fotograf M. Christensen, der etablerede sig i Sindal i 1895.

En række kendte personligheder blev i tidens løb portrætteret i Thyra Holts atelier og værket »Danske Slotte og Herregårde« fik en del af sine illustrationer fra hendes atelier.

Omkring 1915 optog fotograf Ellen Frederiksen, Jernbanegade i Kolding en hel serie billeder fra villaen »Bella Vista« på Strandvejen. En del af dem gengives her.

Eksempler på Thyra Holts og Margrethe Madsens fine portrætter. De to damer yderst til venstre er ukendte. De øvrige er øverst fra venstre Jørgen Bukdahl, Th. Armfred, Søren Nielsen, Gunnar, fru øjenlæge Kjalbye, pastor Martin Juhl og Karl Munk.

En lang række af Thyra Holts arbejder er repræsenteret på Det Kongelige Bibliotek. Thyra Holt døde i februar 1988, 97 år gammel.

Fotograf *J. Ingemann (Jensen)*, der derefter overtog atelieret i Jernbanegade 6, var født i Steenstrup ved Horsens i 1903 og kom i lære hos Gertha Grundtmann i Horsens.

Fra atelieret i nr. 6 var der gennemgang til et atelier i naboejendommen og her havde fotografen atelier og privatbolig i ca. 10 år, hvorefter han flyttede til Haderslevvej 15 (hjørnet af Karolinegade). Hele fotoarkivet fulgte med, og da denne ejendom senere er blevet nedrevet, er arkivet antageligt gået til ved den lejlighed.

I en artikel fra oktober 1936 i Dansk Fotografisk Forenings tidsskrift fortæller fotograf Ingemann begejstret og levende om en studierejse til London, Paris og Köln, bl.a. med besøg hos en kendt børnefotograf i London.

J. Ingemann døde i Kolding i 1963, 60 år gammel.

Thyra Holt med sine medarbejdere i atelieret. Fra v. frk. Knudsen, Ida Madsen, Thyra Holt, frk. Jochumsen, frk. Madsen. Den unge dame yderst th. kendes ikke.

Jernbanegade 11

Fotograf, senere raderer, *Jens Dragsbo*, der i 1916 nedsatte sig som fotograf i Jernbanegade nr. 11, var født i Dragstrup på Mors i 1886 og døde i Lyngby i 1954.

Jens Dragsbo lærte fotografering dels ved selvstudium, dels hos fotograf Stokholm i København. Et par år havde han atelier i Esbjerg og flyttede derefter til Kolding, hvor han indrettede atelier i Jernbanegade 11.

Fra 1922-1924 boede familien Dragsbo i Aagaard, hvor de var stærkt knyttet til kredsen omkring valgmenighedspræsten Valdemar Brücker.

Fra 1924 blev adressen Strandvejen 3 i Kolding, hvor Dragsbo havde indrettet arbejdsværelse, og hvor han nu udelukkende beskæftigede sig med raderingerne. Inden den tid havde han dog som fotograf medvirket ved serien Danske Billeder, redigeret af Herman Bente og udgivet på P.M. Madsens forlag.

Bindet om Sønderjylland udkom i 1919 og rummede 70 billeder, alle efter fotografier optaget af

Efter mange Aars Uddannelse paa Ind-og Udlandets bedste Ateliers og Skoler, sidst hos Hoffotograf Elfelt København, har undertegnede overtaget

Ellen og Fr. Frederiksens Atelier
Jernbanegade 6, Kolding

Som Iste Medarbejder har jeg antaget Frøken Margrethe Madsen fra Hoffotograf Julie Laurberg & Gads Atelier København.

Jeg ser mig derfor i Stand til at levere det bedste, hvad der kan fremstilles inden for Fotografien, og indbyder jeg Dem herved til at bese min Udstilling i mit Atelier.

Med megen Agtelse

Thyra Holt Sørensen

Dyrehavegaard i Kolding fotograferet o. 1930 af J. Ingemann.

kunstfotograf Dragsbo, Kolding, og det fik en smuk omtale.

Hans raderinger havde ofte motiver fra de danske byer, og mange koldingensere har stadig raderinger af Dragsbo hængende på deres væg.

Boghandler Barkholt havde eneforhandlingen i Kolding.

I Jernbanegade 11 boede derefter i næsten 20 år fotograf Andreas Bøilesen, om hvem stoffet er samlet under Jernbanegade 4. Bøilesen flyttede i 1940 til Jernbanegade 15, hvor han tidligere havde arbejdet hos fotograf Valdemar Olsen.

Jernbanegade 15

I ejendommen Jernbanegade 15 er den første fotograf, jeg har fundet fra 1894. Det er *M.A. Caprani*, født i Aabenraa i 1860 og død i Aarhus i 1922.

Faderen, J.J. Caprani er omtalt under fotografer i Helligkorsgade.

M.A. Caprani var oprindeligt bankuddannet, men ledede efter faderens død i 1878 forretningen for sin mor og overtog senere selv virksomheden, som han flyttede til Høfddingsgade, senere Jernbanegade 15.

På bagsiden af hans fotografier står »Kolding Nye

Fotografiske Atelier«. Af enkelte bagsider fremgår det, at han en tid har haft en filial i Middelfart, men noget nærmere herom vides ikke.

Borgerskab som fotograf i Kolding opnåede han i 1899.

I 1904 flyttede han til Clemenstov 11, Århus.

Ifølge nekrologen i Dansk Fotografisk Tidsskrift var M.A. Caprani meget anset mellem kolleger og interesserede sig stærkt for sit fag og foreningens arbejde. En tid var han bestyrelsesmedlem i Dansk Fotografisk Forening.

Fra 1904 og nogle år frem står fotograf *Valdemar Olsen* på adressen Jernbanegade 15. I Dansk Fotografisk Tidsskrift for 1905 læser man, at ved udstillingen i Horsens gik 2. præmien til fotograf Valdemar Olsen, Kolding.

Han efterfølges ifølge vejviseren 1914 af fotograf *Kirstine Andersen* på denne adresse. Oplysninger om

Dette smukke foto, som arkivet modtog i 1974 fra fru Lichtenberg Hansen, Veerstgård, har som en af personerne (danserinderne) frøken Haas, datter af Købmand Haas i Kolding. (Foto: M.A. Caprani).

Disse billeder er optaget i Valdemar Olsens Stereoskopgalleri, Jernbanegade 15 i Kolding og er fra Låsbygade. Det er en dobbeltoptagelse fotograferet lidt forskudt, der giver dybde og perspektiv i det ene billede, der dannes, når man betragter det gennem et stereoskop.

hende har jeg ikke kunnet opspore, ligesom jeg heller ikke er truffet på fotografier med hendes navn på.

I vejviserne mellem 1920 og 1926 står fotograf S.S. Skouenborg (skrives også Schouenborg). Han var født i Øster Nykirke, Vejle amt i 1875 og døde i Kolding i 1941.

Af borgerskabsprotokollerne fremgår det, at han har fået borgerskab som fotograf i Kolding, men desværre opgives årstallet ikke. Han lærte faget i Askov og rejste år 1900 til København, hvor han i årene 1904-1918 drev selvstændig forretning.

Han flyttede i 1918 tilbage til Kolding og havde forretning her indtil 1928.

Victor Baunsgaard står som fotograf i Jernbanegade 15 i vejviseren fra 1928 til 1933. En samling af hans glasnegativer findes på Kolding Stadsarkiv.

Fra 1936-1940 er det fotograf Frederik A. Hødal, Atelier Westend, der har forretning i nr. 15 og efter hans tid rykkede fotograf Bøilesen ind i ejendommen.

Jernbanegade 36

På stedet hvor Arbejdernes Landsbank nu ligger, var i mange år fotografisk atelier. Det drejer sig om ejendommen Jernbanegade 36.

Her boede iflg. vejviseren fotograf Georg Burcharth i årene fra 1895 til hen imod 1920.

Jul i Frida, Magda og Georg Burcharths hjem i 1902.

Georg Burcharth var oprindelig handelsagent, men etablerede sig som fotograf i Kolding midt i halvfemserne og fik borgerskab som fotograf i Kolding den 28. november 1898. Han var i 1909 med til at bedømme fotografierne på landsudstillingen i Århus. Han var en meget kendt fotograf i byen, og mange fotos eksisterer stadig fra hans atelier.

Egentlig biografisk stof om ham har jeg ikke fundet, og det samme gælder de andre fotografer på stedet:

Ingver Amandus Martensen (Burcharths eftflg.) står som fotograf på denne adresse fra 1919-1925, hvorefter han flytter til Ballerup.

Svend V. Jørgensen står i Kolding-vejviseren for 1926, *A. C. Burchardt* i vejviseren 1928, *Sigrid Petersen* samme år og *Edith Plaetner* fra 1929-1940.

Kendte amatørfotografer

Selvom denne skildring er lagt an på at fortælle erhvervsfotografernes historie i byen, vil det nok være naturligt til sidst at omtale de kendteste amatørfotografer, der i samme tidsrum optog en hel del billeder af byen og dens borgere.

Bertel Møller (1851-1916), der i mange år var ejer, udgiver og redaktør af Kolding Avis (Jydske Tidende), var i sin fritid meget optaget af fotografering. Således indrettede han i sin private villa et komplet dagslysatelier. Han havde samarbejde med den kendte Nellerød-snedker, Jens Poul Andersen, og de udviklede i fællesskab opfindelser på det fotografiske område.

Ifølge oplysninger fra familien har Bertel Møller opfundet adskillige kameraer og har været indehaver af en række patenter.

Fotomuseet i Herning ligger inde med nogle breve til Nellerød-snedkeren fra Bertel Møller.

Ludvig Thomsen, der var ur- og instrumentmager i Kolding (1867-1935) og havde forretning i Adelgade

Forsamling af amatørfotografer. I midterste række, med stiv hat ses Ludvig Thomsen.

nr. 13, var en af byens første amatørfotografer. Han var medstifter af og formand for Amatørfotografernes Klub i Kolding.

Ved billedindsamlingen i 1975 i Vejle amt modtog Lokalthistorisk Samling (nu Stadsarkivet) en stor og værdifuld billedsamling, ca. 1100 numre, alle med motiver fra Kolding og alle optaget af Ludvig Thomsen. Samlingen skænkedes af Ludvig Thomsens søn, guldsmed Svend Erik Thomsen, Kolding.

Også Kolding bys æresborger, byens kendte historiker *I.O. Brandorff* (1854-1938) skal nævnes i denne sammenhæng. I samarbejde med bogholder *Sofus*

Borch gennemfotograferede han byen med dens gader, huse og mennesker, og en meget stor og præcist registreret billedsamling på Stadsarkivet vidner om dette samarbejde. Registreringen af billederne er foretaget af arkivets første leder, P. Fischer-Nielsen.

Typograf *Ejnar Mortensen*, der i næsten 50 år var faktor på *Jydske Tidende* i Kolding har fotograferet i byen siden 1936 og var med til at starte en fotoklub her.

En stor samling fotografier fra hans hånd findes på Museet på Koldinghus, herimellem en hel del fra besættelsestiden.

Ludvig Thomsen fotograferet på Fæna. Ved broen ligger Koldings tre fjorddampere Dan, Freja og Kolding.

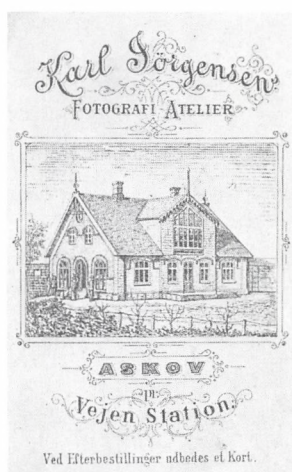
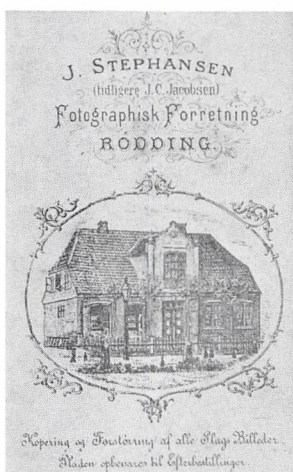

Fotografkarton

Flere gange i disse artikler har jeg omtalt fotografkarton, som den rekvisit hvorpå billedet, selve optagelsen var opklæbet.

Denne karton var ofte udstyret med den stedlige fotografers navn og adresse, og også bagsiden var til tider prydet med et smukt billede, gerne en bygning eller en gade, hvilket er det mest eftertragtede, eller et stiliseret billede i tidens smag. Det er sjældent angivet, hvem der er mester for disse udsmykninger, men da de i mange tilfælde kan være med til at bestemme billedets alder, kan de være af ret stor betydning.

En forespørgsel hos Konrad Jørgensens Bogtrykkeri i Kolding gjorde det klart, at man ikke har havde beskæftiget sig med denne side af faget, og en oplysning fra Danmarks Fotomuseum i Herning afslørede da også i nogle kataloger fra omkring 1896 over fotoudstyr, at firmaet *Budtz-Müllers Efterfølgere* i København havde den slags på lager. Det var altså noget, der af fotograferne landet over blev købt samme sted.

Redaktør Bertel Møller med familie fotograferet til fastelavn 1892, antagelig af ham selv og i hans eget atelier.

Eksempler på to bagsider.